

Künye: Tonga, Necati, “Asuman Güzelce’nin Annem, Ben ve Maria adlı Hikâyesinin Tahlili”, *Türk Öykücülüğü İncelemeleri-I*, Editör:Ömer Solak, Tablet Yay., Konya, 2009, s.229-237

Asuman Güzelce’nin “Annem, Ben ve Maria” Adlı Hikâyesinin Tahlili

Necati TONGA*

“Günler gelip geçmekte
Kuşlar gibi uçmaktalar.”
Aziz Mahmut Hüdâî

GİRİŞ

Asuman Güzelce, son dönem Türk hikâyeciliğinde başarılı hikâye örnekleri ile dikkat çeken yazarlardan biridir. Hikâye ve düzyazılarını *Hece*, *Yedi İklim*, *Kardeş Kalemler* ve *Kardeşlik* (Kerkük) gibi dergilerde yayınlayan yazar, katıldığı pek çok hikâye yarışmasında da ödül kazanmıştır.¹

Güzelce, hikâyelerini 2006 yılında *Zamanın Yakama Yapıştırdıkları* adıyla Ötüken Yayınları arasında kitaplaştırmıştır.² Bu kitap, bir ilk eser olmakla birlikte her biri belirli bir estetik zevk ve birikimin göstergesi olan usta işi yirmi bir hikâyeden oluşmaktadır. Güzelce’nin hikâyelerinde zengin bir kültürel birikim, pürüzsüz bir anlatım, dikkatli bir gözlem gücü ve ressam bakışı kuvvetle kendini hissettirmektedir.

Kitabın ilk hikâyesi olan “*Annem, Ben ve Maria*”; konusu, bakış açısı, dil ve üslup özellikleri açısından Asuman Güzelce’nin hikâye dünyasını en güzel yansıtan örneklerden biridir. Biz bu çalışmamızda yazarın bu hikâyesini tahlil etmeye çalışacağız.

“ANNEM, BEN VE MARIA” ADLI HİKÂYENİN TAHLİLİ

Annem, Ben ve Maria; öncelikle ismiyle dikkat çeken bir hikâyedir ve hikâyede televizyonun sosyal hayatımıza yaptığı olumsuz etki ele alınmaktadır. Hikâyenin ismindeki “*annem*”

* Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kırıkkale, necati.tonga@gmail.com

¹Yazarın katıldığı hikâye yarışmalarından kazandığı belli başlı ödülleri şöyle sıralayabiliriz: 2004 yılında Türk Edebiyatı Vakfı’nın düzenlediği Ömer Seyfettin hikâye yarışmasında “*Annem, Ben ve Maria*” adlı hikâyesiyle “*mansiyon*”, 2005 Ahmet Hamdi Tanpınar anısına düzenlenen hikâye yarışmasında “*Dolunay*” adlı hikâyesiyle “*ikincilik*”, Mustafa Necati Sepetçioğlu Hikâye Yarışmasında “*mansiyon*”, Mahmut Tunaboşlu 2.Öykü yarışmasında “*Olacak Şey Değil*” adlı hikâyesiyle “*mansiyon*”, Yağmur dergisi hikâye yarışmasında “*Kayıp Halkalar*” adlı hikâyesi ile “*mansiyon*”, 2009 Uluslararası Kaşgarlı Mahmut Hikâye Yarışması’nda “*Sessiz Göç*” adlı hikâyesiyle “birincilik” ...

²Güzelce, Asuman, *Zamanın Yakama Yapıştırdıkları*, Ötüken Yay., İst., 2006.(*Annem, Ben ve Maria* adlı hikâye tahlil edilirken eserin bu baskısı kullanılmıştır.Makalenin ilerleyen bölümlerinde kitap adının kısaltması ZYY.şeklinde yer alacaktır.)

yazar-anlatıcının hikâye boyunca adı belli olmayan annesini, “ben” yine hikâye boyunca adını öğrenemediğimiz yazar-anlatıcıyı belirtir. “Maria” ise, özellikle 1980’li yıllardan sonra ülkemizde yaygınlaşan pembe dizilerden birinin kahramanının adıdır. Yazar, hikâyesinin adını, ele alacağı üç figür üzerine inşâ etmiştir: *Yaşlı bir anne, bu anneye birlikte yaşayan/yaşlanan kırk beş yaşında bir kız ve bir pembe dizi kahramanı.*

Yazar, çoğu hikâyesini olduğu gibi Annem, Ben ve Maria’yı da ben anlatımıyla kaleme almıştır. Hikâyenin konusu, *“eskimiş bir evde yaşlı annesiyle birlikte yaşayan geçkin bir kızın sıkıntıları ve yalnızlığı, annenin televizyona bağlılığı ve bu bağlılığın ben-anlatıcıya yansımaları”* şeklinde belirlenebilir.

Bir klâsik vak’a hikâyesi olan “Annem, Ben ve Maria”, dört bölümden oluşmaktadır. Yazar-anlatıcı, hikâyeye *“Zaman haklı çıksın diye yaşlanıyoruz: Annem ve Ben. Birlikte, eskimeye yüz tutmuş bahçe içinde iki katlı ahşap bir evde oturuyoruz. Babamı kaybetmemizin ardından bize bağlanan aylıkla ve çarşıda bulunan bir-iki dükkânın kirasıyla geçiniyoruz. Çok masrafımız olmadığı için de elimize geçen para bize yetiyor. Sorun para değil zaten. Sorun, bu evde, eskimiş hayallerle, insanlardan uzak yaşamamız.”*(ZYY: 7) cümleleriyle başlar.

Eserine *Zamanın Yakama Yapıştırdıkları* adını veren Asuman Güzelce’nin hikâyelerinde sıklıkla işlediği kavramlardan biri “zaman”dır. Hikâyelerin pek çoğunda “zaman” mefhumu, kurguya yön veren önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar. Kitaptaki hikâyelerden alınan şu ilk cümleler, bu durumun göstergesidir:

Oynadığı oyuna kendini kaptıran çocuklar gibiyim, bugün. (Sıfır Noktası, ZYY: 54)

Eşim az önce telefon etti.(Mevsim Dışı Bir Düş, ZYY: 62)

Sıcak. Güzel bir yaz günü.(Toplantı, ZYY: 69)

Sabahın erken saatleri... Bir zil sessizliği paramparça ediyor.(Yarını Dünle Kucaklamak, ZYY: 85)

Günler kısaldı. Hava erken kararıyor.(Ölümün Gizil Gücü, ZYY: 92)

İşten çıkarıldım bugün.(Sıradan Bir Öykü, ZYY: 100)

Zaman benim için bir yerde durmalı. Ya da kaçmalıyım buralardan, bana ait olabilecek bir yere gitmeliyim. Zamanı durdurabileceğim bir yerlere belki de.(Olacak Şey Değil!,ZYY: 118)

Bu açıdan Annem, Ben ve Maria'nın ilk cümlesi de dikkat çekicidir: “**Zaman haklı çıksın diye yaşılanıyoruz.**” Kahramanın ve annesinin içerisinde bulunduğu mekânı ve durumu özetleyen cümlelerden sonra, geçen zamana paralel olarak yaşandıkça yaşlanan evin ayrıntılarına girilir. Ben-anlatıcının odasındaki baba yadigârı *demir karyola, gömme dolap, konsol* ve *ayna* ince fırça darbeleriyle tasvir edilir.

Yazar-anlatıcının bu eşyalar içerisinde özellikle “**ayna**” üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Çünkü bu eskimiş aynanın karşısında her gün karşılaşılan sûret, zamanın geçtiğini de göstermektedir. Kahramanın gün geçtikçe annesine benzediğini fark etmesine sebep olan bu ayna, aynı zamanda ben-anlatıcıda yaşlılık korkusu oluşturur:

Sol tarafında ise kocaman bir konsol var, üzerinde de her sabah beni görmek isteyen sihirli bir ayna. Aynanın önünde anlamsızca duruyorum. Artık bakmak istemiyorum: Baktıkça yüzümün günden güne annemin yüzüne ne kadar da çok benzediğini görüyorum. Ayna. Eski ayna. Yıllarca annemden ve benden başkasını görmediğinden olsa gerek, beni anneme benzeten de yaşlandıran da bu ayna. Tembel ayna. Her gün aynı sureti görmeye alışmış. Şimdi başka bir suret çizemediğinden beni de anneme benzer çiziyor. Aynadaki sıkıntının çökerttiği yüz benim değil sanki, görünen çizgilerin hem aşınası, hem yabancı... (ZYY: 8)

Yaşlanan ve ayna imgesiyle gittikçe yaşlı annesine benzediğinin farkına varan ben-anlatıcının ruhî durumu, lirik ve şiirli cümlelerle verilir:

Yaşlanmaktan korkuyorum. Ölümünden korkuyorum. Gözyaşlarımı duvarlara çala çala ağlıyorum. Bu anlar saçlarımın vakitsiz ağardığı anlar.(ZYY: 8)

Yaşlı annesiyle birlikte yaşamak zorunda kalan ve hayatının tek düzeliğinden bunalan ben-anlatıcı, akıp giden hayattaki konumundan dolayı kendini suçlar. Bir ömür boyu sevilmemiş bir insanın bütün hırsıyla sevilme için hayat arkadaşını arayan bu ben-anlatıcı, geçmişinde verdiği yanlış kararlardan da pişmanlık duyar:

Tek farkında olduğum ise: Yaşamım boyunca almış olduğum ya da yanlış olduğunu düşündüğüm kararlar yüzünden kendime çok öfkeliyim. Düşlerimi de imkânlarımı da son damlasına kadar kullanmalıydım oysa.(ZYY: 9)

Çevresindeki insanlarca pek çok açıdan annesine benzetilen kahramanımız, sonunun annesininkine benzemesinden kaygılıdır. İçine kapanık, dışarıdan sert görünen bu ben-anlatıcı -sabretmeyi yavaş yavaş öğrendiğini belirtse de- içerisinde bulunduğu durumdan ve mekândan son kertede bunalmıştır:

Yaşadığımız günlerin birbirinden farkı yok, biraz daha zorlaşıyor o kadar. Gelecek her gün aşılması zor bir dağ gibi büyüyor gözümün önünde.(ZYY: 10)

Hikâyenin ikinci bölümünde, anlatılan bu bunaltının esas sebebi ortaya konulur: *Televizyon*. Ben-anlatıcının annesi, neredeyse bütün gününü televizyon seyrederek ve seyrettiklerini yorumlayarak geçirmektedir. Ben-anlatıcı da bu durumdan rahatsız olur, çünkü bu durumun oluşmasında kendisinin de payının olduğunu düşünmektedir:

Ben de ilgisiz annelerin çocuklarına davrandıkları gibi davranıyorum anneme. Karnını doyuruyorum. Ve ona bol bol televizyon seyrettiriyorum. Çizgi filmleri sevmiyor, ama pembe dizilere bayılıyor.(ZYY: 10)

Ben-anlatıcı, annesini ve kendisini televizyonla perçinlenen bu çift kişilik yalnızlıktan kurtarmak için çözüm yolları aramaya başlar: Kahramanımız annesini mutlu etmek için annesinin eski bir arkadaşını evlerine davet eder, onlara yemekler hazırlar, hizmette kusur etmez. Fakat evlerine misafir edilen kişi de kahramanın annesi gibi bir pembe dizi müptelasıdır. Neticede arkadaşı gittikten sonra da kahramanın annesinde bir değişiklik olmaz.

Hikâyenin üçüncü bölümü, televizyondan odaya yayılan cümlelerle başlar: “*Neden ıslak mavi gözlerin?/Ağlıyor musun yoksa? Maria...*”(ZYY: 11). Bu bölümde anne, kızına izlediği dizideki kahramanların içtiği şaraptan içmek istediğini söyler. Ben-anlatıcı ne yapacaktır? Bu sorunu nasıl çözecektir? Hikâyenin bu ana düğüm noktasında, annesinin sitemli sözlerine ve küskün tavrına dayanamayan ben-anlatıcı, eczaneden yan etkisi olmayan bitkisel bir ilaç alıp bunu belirli bir ölçüde suya katarak annesine içirir ve meseleyi çözer.

Hikâyenin son bölümünde seyrettiği pembe dizi kahramanının (Maria) sevinciyle sevinen, üzüntüsüyle üzölmeye devam eden anne ile karşılaşmaya devam ederiz. Hikâyenin bu bölümünde annenin dizi müptelalığı öyle bir noktaya varır ki yaşlı kadın artık dizi kahramanının hayatı ile kendi hayatını karşılaştırmaya başlar:

Kocası Maria'yı aldattı diye çok üzüldü annem, günlerce dizini dövdi durdu. Kocasına ve erkek milletine lanetler okudu. Ben de onu rahatlatmaya çalıştım:

— Anne, bu film, gerçek değil ki.

—Olsun erkek değil mi ne yapacağı belli olmaz?

Bir müddet düşündükten sonra devam etti:

—Baban da beni aldattı mı acaba?

—Babam öyle şey yapmamıştır.

—Yapmamıştır değil mi?

—Yapmamıştır anne rahat ol sen, hem bizim ülkemizde öyle şeyler olmaz, dedim.

İzlediği dizi kahramanının sıkıntılarına paralel olarak, yaşlı kadının sıkıntıları da artar ve yaşlı kadın öyle çok üzülür ki felç olur. O, hem istekleri hem şikâyetleri kesilmiş yaşlı bir kadındır artık ve felç olmuş annesinin bu sessizliği ben-anlatıcıyı derinden etkiler:

Gece, gündüz hiç kimsenin olmadığı her ânımda bana ses olmuşken, günlerdir...

Hiç ses yok.

Söz yok, im yok, imge yok.

Her şey sessiz ve sakin. (ZYY: 14)

Annem, Ben ve Maria adlı hikâyenin sonu, oldukça çarpıcı bir şekilde okuyucuya sunulur. Annesinin sessizliği ile bunalan ben-anlatıcı, zaman üzerinde derin bir düşünceye dalar ve hayat çizgisindeki üç önemli olayı hatırlar. Ben-anlatıcının babası ölmüştür, ablası kocaya kaçmıştır ve kardeşi intihar etmiştir:

Bana karşı olan tek şey zaman. Zaman neydi ki? Babamın ölümü, ablamın kocaya kaçması, kardeşimin intiharından başka.(ZYY: 14)

Gittikçe yalnızlaşan ben-anlatıcı hikâyenin sonunda, uykusuz ve huzursuz gecelerden sonra bir gün yatalak bir konumda olan annesine seslenir. Annesi yastıktan başını kaldırır, “*Maria Maria*” der ve ölür. Günlerce sessizliğe gömülen yaşlı kadının bu dünyadaki son sözü, televizyonun ruhumuza nasıl işlediğinin de göstergesidir.

SONUÇ

Televizyon dizilerinin sosyal hayatımızı nasıl etkilediğinin, hayatımıza nasıl şekil verdiğinin çarpıcı bir örneğidir “*Annem, Ben ve Maria*”. Kırk beş yaşında bir kızın ve onun yaşlı

annesinin hayatları örneğinde televizyonun insan iletişimini nasıl yok ettiği, bu hikâyede okuyucuya çarpıcı bir şekilde sunulmuştur.

Asuman Güzelce, bu sekiz sayfalık kısa hikâyesini oldukça akıcı ve pürüzsüz bir dille kaleme almıştır. 2004 yılında Türk Edebiyatı Vakfı tarafından düzenlenen hikâye yarışmasında mansiyon ödülü kazanan bu hikâyede, girift tahliller dikkat çeker. Psikolojik tahlil ve dili kullanmadaki ustalığın yanı sıra işlenen vak'anın ve kahramanların gerçekçiliği, değerlendirmeye çalıştığımız hikâyeyi başarılı kılan bir diğer etken olmuştur.

GENEL KAYNAKÇA

ANDI M.Fatih, CEYLAN Ömür,(2008),*Hikâyenin Bugünü Bugünün Hikâyesi 80 Sonrası Türk Hikâyesi Bildirileri Kitabı*, İstanbul: Ümraniye Belediyesi Yayınları.

BARTHES, Roland,(1988), *Anlatıların Yapısal Çözümlemesine Giriş*, Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat, İstanbul: Gerçek Yayınevi.

ÇAKIR, Hasan,(2000), *Öykü Sanatı*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

ÇETİN, Nurullah,(2004), *Roman Çözümleme Yöntemi*, Ankara: Öncü Basımevi.

ÇETİŞLİ, İsmail,(2004), *Metin Tahlillerine Giriş/2 Hikâye-Roman-Tiyatro*, Ankara: Akçağ Yayınları.

GÜZELCE, Asuman,(2006), *Zamanın Yakama Yapıştırdıkları*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

KAPLAN, Mehmet(1994), *Hikâye Tahlilleri*, 5.bs., İstanbul: Dergâh Yayınları.

KOLCU, Ali İhsan,(2006), *Öykü Sanatı*, 2.bs., Erzurum:Salkımsöğüt Yayınları.

LEKESİZ, Ömer(1997–2001),*Yeni Türk Edebiyatında Öykü*(5 cilt), İstanbul: Kaknüs Yayınları.

ÖNAL, Mehmet,(1996),“*Tahkiyeli Eserleri Tahlil Plânı Hakkında Bir Deneme*”, Prof. Dr.Umay Günay Armağanı, Ankara: Feryal Matbaası.

YILDIZ, Alpay Dođan,(2008), *Hikâye İncelemeleri*, İstanbul: Dergâh Yayınları.